

به نام خدا

نظریه ها و سینما

مروری در تبیین نظر و نگرش

یک چند به کودکی به استاد شدیم
یک چند ز استادی خود شاد شدیم
پایان سخن شنو که ما را چه **رسید**
از خاک برآمدیم و بر باد شدیم

زاویه دید

اظهار نظر کردن

زاویه دید
زاویه نگاه
زاویه نظر
نظرگاه
نظر داشتن

زاویه دید متفکر

نگاه به کل، با اشراف کامل => (اندیشه)

زاویه دید مردم عادی

(غرق شده در زندگی روزمره)

نگاه از درون مجموعه، محدود => (تجربه زیسته)

★ زاویه دید حکیم

نگاه هم از بالا، هم از درون جامعه => (هر دو)

(مجموعه حکمت ها، پندهای اخلاقی، ارزش ها و ارزش گذاری ها، و غیره)

جانشینی

پیام به دیگران، از بطن واقعیت
برای بهبود اندیشه آیندگان

- ❖ سخنورزی
- ❖ تمثیل
- ❖ شعر
- ❖ قصه
- ❖ حکایت
- ❖ داستان
- ❖ رمان
- ❖ نمایشنامه
- ❖ فیلم داستانی
- ❖ و انواع جانشینی های دیگر

ابتدا) نوشته های نویسندگان و شاعران ← سپس) نظریه پردازی

ابتدا

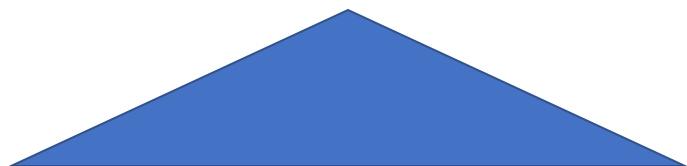

سپس

ارسطو => بوطیقا (اولین نظریه ادبی)

اشیل و
سوفوکل و
اورپید و
آریستوفان
و دیگران

یک نمایشنامهٔ خوش ساخت یا کلاسیک بر اساس ساختار به اصطلاح سه پرده ای شکل می گیرد.

شروع، میان، پایان مشخص

انسجام و هماهنگی در فرم و محتوا

اندیشه و تفکر متفکر <=> داستان و درام <=> نظریه

یک طرف نظریه ها هستند که از داستان ها برخاسته اند

نظریه =

Theory
Opinion
View
Notion
Viewpoint
Point of view
Outlook
Recommendation
Look out

یک طرف، داستان ها هستند که از حکمت ها برخاسته اند

حکمت =

Wisdom
Philosophy
Doctrine
Motto
Saying

Noun			
wisdom	حکمت, خرد, عقل, دانش, معرفت, دانایی		
philosophy	فلسفه, حکمت, تجرد, بردباری, وارستگی		
doctrine	اصول, مکتب, تعلیم, طریقت, حکمت, گفته		
motto	شعار, پند, حکمت, اندرز, سخن زیده		
saying	ضرب المثل, گفته, اظهار, پند, حکمت, گفتار مشهور		

Noun		
theory	نظریه, نگره, نگرش, اصول نظری, تحقیقات نظری, علم نظری	
opinion	نظر, عقیده, اعتقاد, نظریه, گمان, فکر	
view	نظر, دید, منظره, نما, نظریه, عقیده	
notion	مفهوم, تصور, نظریه, اندیشه, عقیده, پندار	
viewpoint	نظر, دیدگاه, نقطه نظر, لحاظ, دید, نظریه	
point of view	نقطه نظر, دیدگاه, دید, نظریه	
outlook	چشم انداز, نظریه, منظره, مرام, دور نما, چشم داشت	
recommendation	توصیه, نامه پیشنهاد, نظریه	
look-out	مراقبت, دیدگاه, عمل پاییدن, چشم انداز, نظریه, دور نما	
Adjective		
notional	تصور, اندیشه, نظریه, ادراک	

دانش جامعه‌شناسی در قرن ۱۸ و ۱۹ میلادی به وجود آمد - از سنت عقل‌گرایی = فلاسفه یونان

واژهٔ فرانسوی **Sociologie** در ۱۸۳۷ **آگوست کنت** فیلسوف فرانسوی

جامعه‌شناسی در سال‌های ۱۸۸۰ و ۱۸۹۰ رشته‌ای دانشگاهی شناخته شد. نخستین مکتب جامعه‌شناسی مکتب **دورکیم**

اقتصاددان و مورخ **ماکس وبر** در تثبیت جامعه‌شناسی به عنوان یک رشتهٔ دانشگاهی در آلمان در دهه‌های نخست قرن بیستم

Holistic
Individualism
Community
Society

روان‌کاوی مجموعه‌ای از نظریه‌ها و تکنیک‌های درمانی مربوط به مطالعه **ذهن ناخودآگاه** است که با هم روشی برای درمان اختلالات روانی - درمانی تشکیل می‌دهند

این رشته در اوایل دهه ۱۸۹۰ توسط نورولوژیست **neurologist** اتریشی **زیگموند فروید** تأسیس شد

روان‌کاوی کلاسیک بر پایه این عقیده اصلی **فروید** استوار است که تعارض‌های ناخودآگاه میان بخش‌های مختلف **روان** - **نهاد، خود، فراخود** - علت اصلی رفتار نابهنجار هستند

خود یا ایگو بر خلاف نهاد، منطقی و واقع بین است.

بخش هشیار و نیمه هشیار را در بر می گیرد

، باز خورد از دیگران، رفتارهای والدین
تنبیه و پاداش هایی که

کودک هنگام انجام رفتار می بیند
او را آگاه می کند

Ego

خود

که گاهی باید برآورده سازی برخی نیازها را
به تعویق بیاندازد

Conscience

هشیار یا خودآگاه

Preconscious

نیمه هشیار یا نیمه آگاه

over I

Unconscious

ناهشیار یا ناخودآگاه

Super-ego
فراخود

ID

نهاد

it

نهاد یا اید بنیادهای زیستی انسان را باز نمایی می کند

نهاد بر پایه ی اصل لذت کار می کند

نهاد دلیل، منطق، اخلاق و قانون را نمی شناسد

و آزمند، خودخواه، لذت جو، غیرمنطقی و گور است

فراخود یا سوپرایگو نقطه ی مقابل نهاد است

و نشان گر بخش اخلاقی کنش انسان است

با نام خود آرمانی هم شناخته می شود

فراخود کمال گرا و آرمان گرا است

آشنایی با نظریه های ادبی

نظریه ادبی انسان گرا

افلاطون ..... ارسطو ..... هوراس ..... سرفیلیپ
سیدنی ..... سر فرانسیس بیکن ..... جُزف اَدیسن ..... ادموند
برک ..... ساموئل جانسن ..... سر جاشوا رینولدز ..... ویلیام
وردزورث ..... ساموئل تیلر کولریج ..... جان کیتس ..... ادگار
آلن پو ..... متیو آرنولد

نظریه ادبی "ساختگرایی" و نشانه شناسی

فردینان دو سوسور ..... کلود لوی استراوس و بررسی ساختاری اسطوره ها

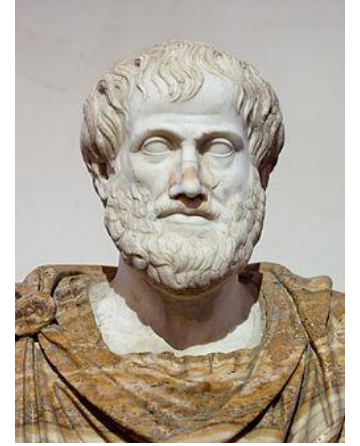

نقطه عطف نظریه های ادبی

ارسطو

شش جزء تراژدی

«افسانه مضمون»، «سیرت»، «گفتار»، «اندیشه»، «منظر نمایش» و «آواز»

سوسور

عناصر بنیادین یک زبان از نظر سوسور، نشانه‌ها هستند.

نشانه‌ها یک صدا یا تصویر (دال) و یک مفهوم (مدلول) را به هم پیوند می‌دهند
زبان تنها شامل تفاوت‌های آوایی و مفهومی است که از سیستم منتشر شده است

لوی استراوس

اسطوره‌ها را به یکاهای تشکیل دهنده آن فرو می‌کاهد و نشان می‌دهد که چگونه ترکیب این یکاها، می‌تواند
در راستای مرزهای متضادی میان مرگ و زندگی روایت را ادامه دهد

نظریه ادبی و اسازی (ساختار شکنی)

ژاک دریدا

نظریه ادبی روانکاوی

زیگموند فروید

ژاک لاکان

نظریه ادبی فمینیستی

نظریه ادبی پیش پساساختارگرا

نظریه ادبی پساساختارگرا

نظریه ادبی مارکسیستی

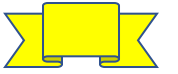
لویی آلتوسر و مفهوم ایدئولوژی

میخائیل باختین و منطق گفتگویی

میشل فوکو و قدرت - دانش

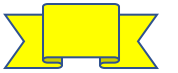

دریدا و ساختارشکنی

خنثی کردن عقل مداری / کلام محوری / لوگوس
محوری logocentrism یا حاکمیت عقل

لاکان و روانکاوی

دوران مدرن نمایندهٔ اوج امر خیالی بشر است زیرا
مشغول خود و تسخیر جهان به دست خود یا آفریده‌های
خود است

نظریه های ادبی معطوف به نژاد و مطالعات پسااستعماری

مفهوم استعمار

مطالعات پسااستعماری و شرق شناسی

مناطق مرزی

پسامدرنیسم

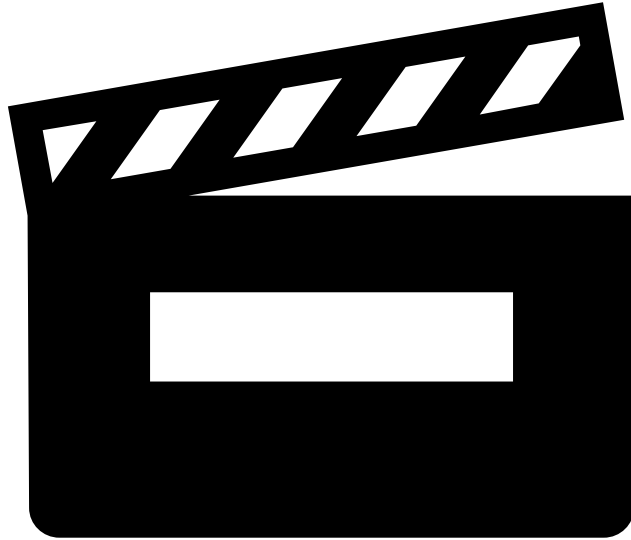
نظریات معطوف به مفهوم مدرنیته

ژان بودریار

ژان فرانسوا لیوتار

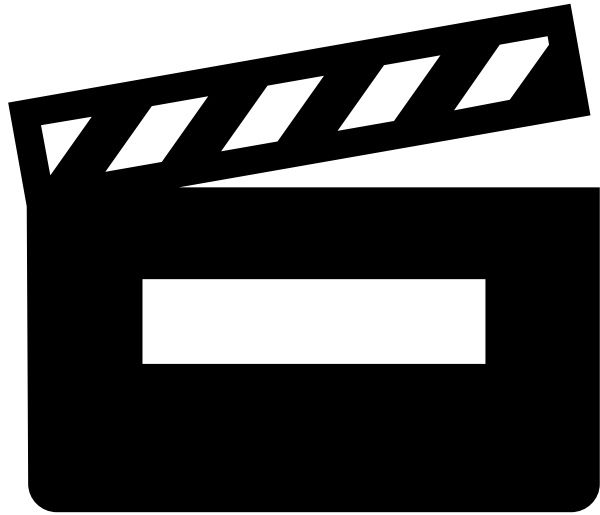
• نظریات سینمایی

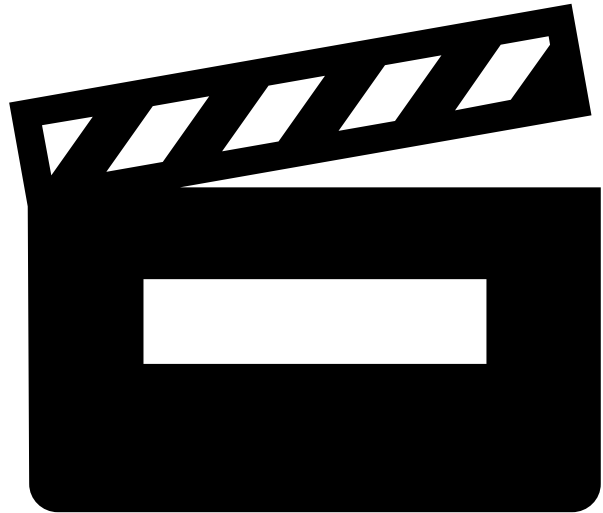
- آغاز سینما و آغاز نظریه فیلم (نخستین نظریه ها)
- اولین نظریه های دوران سینمای صامت، توجه به ماهیت سینما
- نظریه های مونتاژ شوروی
- فرمالیسم روسی و مکتب باختین
- مکتب فرانکفورت
- پدیدارشناسی واقع گرا
- نگره مؤلف؛ و امریکایی شدن نظریه مؤلف
- فیلم و نظریه فیلم جهان سوم
- آغاز ساختارگرایی: مسأله زبان فیلم (دیدگاه مبتنی بر اصول زبان شناسی)

• ادامه نظریات سینمایی

- آغاز تردید در نگره مؤلف و ژانر، نگرش واقعگرایانه کلاسیک
- تغییر موضع چپ‌ها پس از جنبش می 1968، برتولت برشت
- از زبان شناسی تا روانکاوی
- ورود فمینیسم به عرصه نظریات سینمایی
- جهش پساساختارگرایانه
- تحلیل متنی و دیدگاه هرمنوتیکی
- از متن تا بینامتنیت
- دوران تقویت و تشدید صدا؛ عاملیت صدا
- ظهور مطالعات فرهنگی در فرهنگ سینما، زایش تماشاگر
- نظریه شناخت گرایانه، و تحلیل تصویر و ذهن

ادامه نظریات سینمایی

- بازنگری در نظریات مبتنی بر نشانه شناسی
- ژیل دلوز و فیلیکس گتاری
- نظریهٔ همجنس خواهی در سینما
- چند فرهنگ باوری و نژاد، نظریهٔ بازنمایی
- سیاست پست مدرن، و نظریات پسااستعماری، فرهنگ توده ای، بوطیقای جدید
- رسانه های نوین و نگرهٔ دیجیتال

Soviet Montage

Rhythmic montage

نظریه های مونتاز شوروی

دیالکتیک هگل و مارکس   کنترپوان
نخبه گرا-فرمالیستی -آرمانگرا با آغاز رئالیسم سوسیالیستی متهم شدند به

1920 دهه

سبک بریکولاژ

سادگی پودوفکین

تضاد (سینما مشت)   ایجاز آیزنشتاین

metric-montage-eisensteins-october

تأسیس اولین مدرسه سینمایی   کولشوف

همنشینی (پیوند)   انسجام در یک سکانس تدوین شده

Rhythmic montage

1915-1930 - فرمالیسم روسی و مکتب باختین

آشنایی زدایی = برتولت برشت

نظام سبک شناختی: مونتاژ = آخن باوم
مستقل از پیرنگ

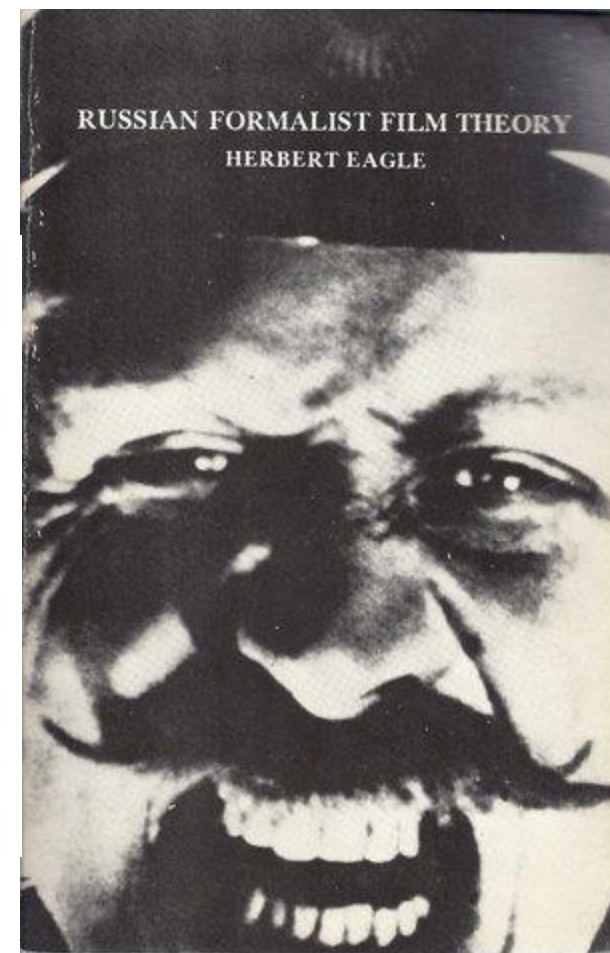
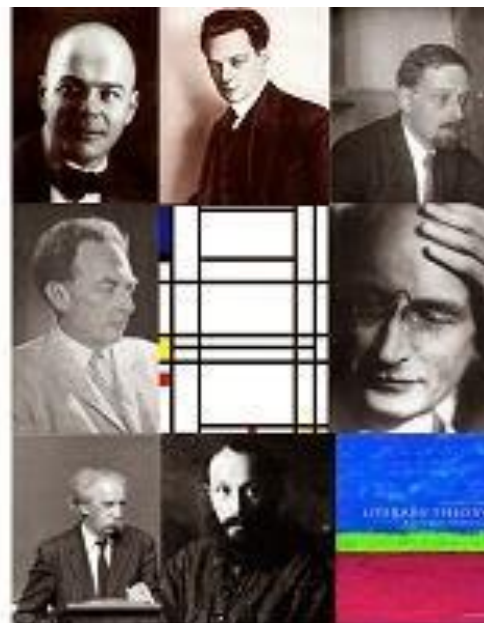
نظام خاص زبان تصویر

شعر فتوریستی - ادبیات و سینما = شکفسکی

منطق گفتگویی = باختین

سینما، واژه، موسیقی = تینیانف

قالب های خویش کاری های = ولادیمیر پراپ
قصه های پریان

روش بررسی و نقد فیلم با رهیافت فرمالیستی

تحلیل روایی: ساختار پیرنگ- بررسی روابط ساختاری- مطالعه‌ی تم اصلی و وحدت بخش
تحلیل روابط فضایی: روابط بیرون و درون قاب تصویر؛ روابط نسبی فضایی و زمانی
تحلیل موتیف‌ها: موتیف‌های شناور در اثر
تحلیل میزانشن و ترکیب بندی و عناصر درون قاب
تحلیل روابط عناصر صوتی و تصویری

تحلیل تداوم‌ها و عدم تداوم‌ها- اتصال و انفصال در مکان و زمان- اصل نسبت فضا و زمان در میزانشن
تحلیل طراحی اثر

تحلیل شمایل بازیگر/ستاره
فیلم به عنوان یک دستاورد تکنیکی- فیلم به عنوان رسانه
چگونگی ساختار فرمال عناصر جداگانه
هارمونی عناصر جداگانه
هدف از همنشینی عناصر جداگانه
ریتم کلی اثر
تم اصلی و قوی ترین عنصر

مکتب فرانکفورت

بازگشت به آلمان - نیویورک - فرانکفورت

هنر در عصر بازتولید مکانیکی = والتر بنیامین

هنر مدرن، ترسیم گر: تئودور آدورنو
ناهمسازی های زندگی مدرن

سینما اصلا هنر نیست: دومه

فرهنگ-صنعت-----سینما

دومه گرفتار عزامات قدیمی است که می گفتند هنر: بنیامین
تمرکز مخاطب را می طلبد نه سرگرمی توده ها را

پدیدارشناسی واقع گرایی

تکثیر بازنمایی های حقیقی زندگی روزمره

برخلاف فیلم به مثابه هنر
برخلاف نظریه فیلم سینمای تحریفگر
مبتنی بر تمایزهای فیلم از واقعیت بود نظریه هایی که برخلاف

زیباشناسی واقع گرا

ریشه در داستان های اخلاقی کتاب مقدس، و یونان باستان برای میمسیس
یا درام آینه گون در برابر طبیعت

از میان برداشتن فاصله میان هنر و زندگی؛ آوردن واقعیت
اطلاع از وضع زندگی های دیگر نه به صورت چشم چرانی - به دل داستان
بلکه به صورت همبستگی

نگره مؤلف قدرت انتخاب مؤلف ای شخصی در فرآیند خلاقه ی هنری که مثل معیاری از فیلمی به فیلم بعد حضورش حفظ می شود

هستی شناسی تصویر عکسی مقالات آندره بازن

اسطوره ی سینمای جامع

1951 – 1957 رابطه سینما و ادبیات --- سینما کایه دو

مصاحبه با رنوآر، بونوئل، روسلینی، هیچکاک، اورسن ولز، ویسکونتی

فرمول دورین قلم

کتاب فیلم باید همانند شعر یا رمان بتواند از من بگوید الکساندر آستروک
سینما و زبان

ارجاع به نوشتن تروفو چهارصد ضربه

از نفس افتاده نمای ابتدایی از نوشتن شاگردان در

هیروشیما عشق من

نظریه و فیلم جهان سوم 1960 دهه

از جهان سوم سینمای سوم
همزمان با نگره مؤلف و پدیدارشناسی فیلم

ملل و اقلیت های استعمار شده جهان سوم
نواستعمار شده یا به تازگی رهایی یافته

فیلمسازان امریکای لاتین
موج برخاسته از نئورئالیسم ایتالیا
هند سینمای ساتیا جیت رای
مصر سینمای یوسف شاهین
بندیتو دوراته منتقد برزیلی
پیروزی ویتنامی ها بر فرانسوی ها

پیدایش ساختارگرایی

از نیمه قرن بیستم --- مجله اسکرین

همکاری ویشی . فروپاشی بت واره اروپای بعد از جنگ
با نازی ها، قتل عام یهودیان، آدم سوزی ها، انقلاب
های جهان سوم، مبارزات ضد استعماری

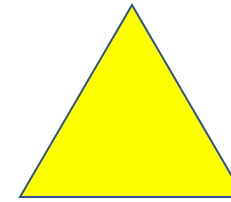
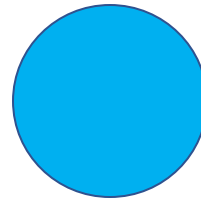
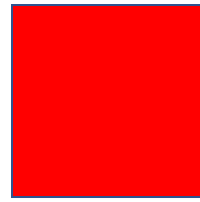
چرخش لوی استراوس از الگوهای زیست شناختی به
الگوهای زبان شناختی

تنفر از مردم شناسی زیست شناختی آلوده به
نژادپرستی استعماری و ضد سامی

حتی پس‌ساختارگرایی دریدا، در فرهنگ معیار و مرجع
وامدار کتاب دوزخیان زمین فانون است

اصول زبان شناسی سوسوری و نشانه شناسی پیرس

در امتداد دیالکتیک تاریخی، هگل، ماتریالیسم دیالکتیکی
مارکس، و تکامل انواع داروین

مسأله زبان فیلم

چرخش از نظریه کلاسیک فیلم، یعنی دیدگاه های
کراکتر و بازن، به سوی نشانه شناسی فیلم

اسطوره شناسی رولان بارت مطالعات میان رشته ای

تعریف جایگاه فیلم به مثابه زبان

پرسش از زبان شناسی فیلم که کریستین متر منشأ آن را به همگرایی
زبان شناسی و عشق به سینما نسبت می دهد

است یا لانگاژ؟ سؤال بنیادی (لانگ) آیا سینما یک نظام زبان

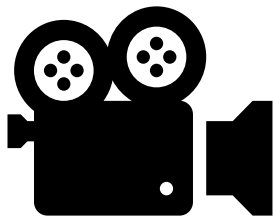
آیا نشانه سینمایی، به اصطلاح پیرس، تصویری شمایی است یا نمادین یا نمایه
ای و یا ترکیبی از این سه؟ سؤال مهم

فیلم چطور معنا پیدا می کند و چطور درک می شود؟ سؤال مفهومی

مطالعه گفتمان ها، متن ها، و نه سینما به مفهوم نهادی / نشانه شناسی: متر
کلما

نیست؛ بلکه یک لانگاژ است (لانگ) سینما یک نظام زبانی = متر

• یک

ساختارگرایی ص / نگره مؤلف = (نشانه ها و معنادر سینما) وولن پیتر
90

شمشیر، / بیابان، خیش / کشتزار **جان فورد سینمای**
سرخپوست، / صحرانشین، اروپایی / متوطن
مجرد، / تفنگ، متأهل / بدوی، کتاب / متمدن
گروههای [واشنگتن / بوستون = شرق] غرب / شرق
متضاد

خاصگی سینما؛ مثل خاصگی ادبیات و ادبیت کریستین متز
:(زبان) یا لانگاژ (نظام زبان) لانگ ..... از نظر فرمالیست ها
سینما یک لانگاژ است

بازنگری در خاصگی سینما

بارت، متز، ژنه، گریما - مرکز مطالعات عالی علوم عملی

• دو

کراکتر و بازن - نظریه کلاسیک

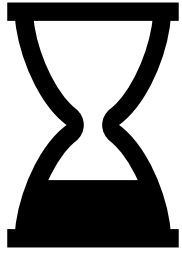
دگرگونی نهادهای فرهنگی متأثر از - نشانه شناسی
زبانشناسی ساختگرا 1960-1970 دهه های - فرانسه

..... کریستین متز

از 1970

تلویزیون مقایسه فیلم با

تمایز و تشابه فیلم و رسانه های = خاصگی فیلم
دیگر

مؤلف نگره تردید در

• یک

1968 مرگ مؤلف رولان بارت

1969 مؤلف چیست میشل فوکو

تغییر موضع چپ ها و 1968 سال

• سه

و ضد سینما برتولت برشت

تماشاگر و تفکر برای تغییر سینما

• دو

1968 متأثر از جنبش می - ژان لوک گدار

ظهور نئورئالیسم و موج نو

سینما عرصه نسبتاً مستقل نبرد سیاسی را بوجود آورده است و فقط بازنمایانگر این گونه مبارزات نیست

ایدئولوژی = اصطلاح کلیدی

فروید از بیمارانش، مارکس از آدام اسمیت، خوانش دردمندانۀ در جستجوی نقاط گسست، لغزش ها، سکوت ها، غیاب های ساختارمند و فقدان های پایه ای متن

متأثر از آپاراتوس های رسمی ایدئولوژیک نظریه آلتوسر
تعبیر هژمونی گرامشی

ورود فمینیسم

• دو

دغدغه های کم ارزش تر

نژاد

جنسیت

مسائل جنسی

سیاه پوست؛ معنای کا کا / سفید پوست: باربارا کریستین
هر دو وجه زن بودن و : غیر کارگر / زن سیاه؛ کارگر / سیاه
سیاه بودن حذف شده

مذکرگرای = نظریه مؤلف // زن ستیز = سوررئالیست ها
عینیت به ظاهر = نشانه شناسی // (ادبی) قهرمانان
غیرجنسیتی

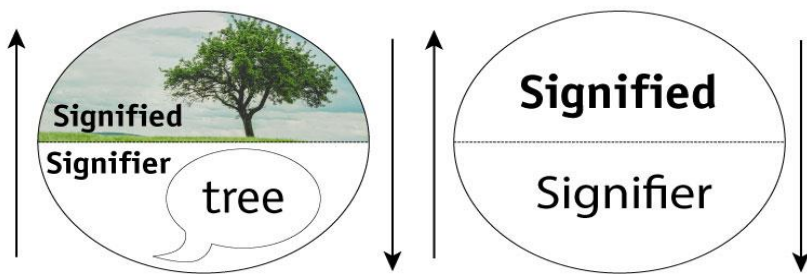
• یک

ایدئولوژی و سیاست های اپوزیسیونی

روانکاوی فرویدی # جامعه شناسی مارکسیستی
ساختارگرای غیر تاریخی # ماتریالیسم تاریخی

جهش پساساختارگرایانه

چرخش توجه از مدلول به دال
گفته به بیان و از

از موج ضد بنیان باوری
نیچه
فروید
هیدگر
تا هرمنوتیک تردید
پل ریکور

déconstruction ساخت شکنی - واسازی
کلام محور گرایی: غرب، از افلاطون

Logocentrisme

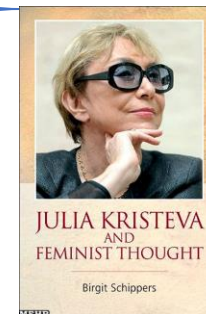
کلام محور گرایی - ذَگر
phallogocentrisme

فوکو

بارت

ژولیا کریستوا

دریدا

بینامتنیت

یک مفهوم ارزشمند نظری بینامتنیت

• ۱۹۶۶

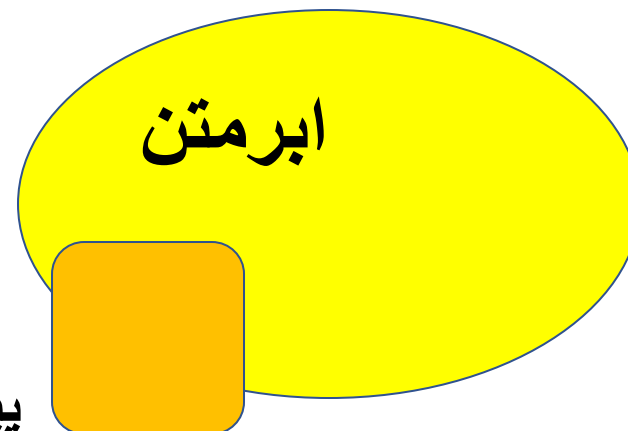
در ترجمهٔ منطق گفتگویی (ژولیا کریستوا
1960 به دهه 1930 از دهه (باختین

یک متن منفرد را با دیگر نظام های
نه با یک بافت بازنمایی مرتبط می سازد
آشفته

متن حاضر + متن پنهان

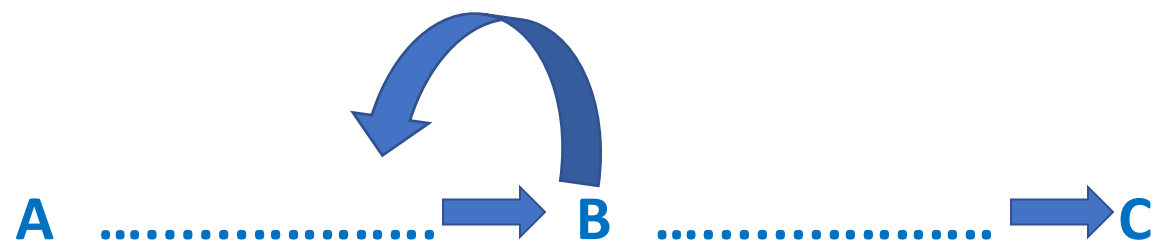
بینامتنی روابط

ژرار ژنت

ترامتنیت

پیرامتن

پایان سخن

ما در حال حاضر، در این دوران، نیاز داریم نگاه کنیم به وضعیت خودمان، برای شناخت بهتر خود و برای این خودکشفی و آگاهی شاید بهترین وسیله، دوربین باشد یعنی یک تلفیقی از سینما-چشم و سینما-ورپته
برای نظر کردن و نگرش داشتن